

„Pulkas, turėdamas savo artileriją, pasijus daug savarankiškesnis, gales veikti drąsiai ir greičiau be pagalbos iš šalies išspręst įvairius taktikos uždavinius; o divizijos artilerija galės spręsti vien tik artilerijos uždavinius, nepasiekiamus pėstininkams ir jų betarpiško lydėjimo artilerijai.“

*Karininkas inž. Marijonas Reingardas
„Mūsų žinynas“, 1925 m., Nr. 25*

Lietuvos kariuomenės artilerijos pajėgumų vystymas

*Kpt. Jonas Žukas,
Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos
Bazinių karininkų kursų
Taktikos sekcijos vyriausiasis instruktorius*

Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, artilerijos pajėgumai dėl ribotų finansinių išteklių buvo kuriami labai palengva. Kurį laiką disponavome tik motorizuotuosiuose bei mechanizuotuosiuose pėstininkų batalionuose naudojamais sunkiaisiais 120 mm kalibro ir lengvaisiais 60 mm kalibro minosvaidžiais. Vėliau (2000–2002 m.) sukurtas ir, padedant Danijai, apginkluotas artilerijos batalionas, kuriam 2004 m. suteiktas Generolo Romualdo Giedraičio vardas (R. Giedraitis buvo vienas 1794 m. sukilimo organizatorių bei lietuviškų karinių dalinių kūrėjų Napoleono Bonaparto vadovaujamoje Prancūzijos kariuomenėje 1812 m.). Artilerijos batalionas buvo ginkluotas 105 mm kalibro haubicomis M-50 (M-101).

2014 m. susiklosčius itin sudėtingai saugumo situacijai ir padidėjus krašto apsaugos finansavimui, neatidėliojant buvo įvertinti turimi artilerijos sistemų įsigijimo pasiūlymai, peržiūrėti planai ir dėtos visos pastangos, kad Lietuvos kariuomenės manevriniai vienetai efektyvią paramą artilerijos ugnimi turėtų kaip galima grei-

čiau. Sprendimas Lietuvos kariuomenei nupirkti savaeigių haubicų PzH 2000 iš esmės sustiprino Lietuvos kariuomenę.

2017 m. Didžiojo Lietuvos etmono Jono Karolio Chodkevičiaus pėstininkų brigados „Žemaitija“ sudėtyje buvo įkurtas antrasis Lietuvos kariuomenės artilerijos batalionas (suteiktas Brigados generolo Motiejaus Pečiulionio vardas), kuriam iš Generolo Romualdo Giedraičio artilerijos bataliono buvo perduotos velkamosios 105 mm kalibro haubicos M-50 su visa įranga. Nepaisant to, jog Lietuvos kariuomenė šiuo metu turi du artilerijos batalionus ir kovinė ugnies galia yra ženkliai padidėjusi, reikėtų atkreipti dėmesį, kad Lietuvos kariuomenės artilerijos pajėgumų vystymas išliko priklausomas tiek nuo kintančios saugumo situacijos regione, tiek nuo krašto apsaugos sistemai skiriamų asignavimų.

Atsižvelgiant į naujausių karinių konfliktų patirtį, Lietuvos kariuomenės karinės doktrinos koncepciją bei siekiant tinkamai plėtoti Lietuvos kariuomenės artilerijos pajėgumus, netiesioginės ugnies paramos sistemos vystymas turėtų būti orientuotas ne tik į vikšrinės ar ratinės savaeigės artilerijos sistemų įsigijimus, bet ir į Lietuvos kariuomenės pajėgumų papildymą savaeigės raketinės artilerijos sistemomis, skaitmeninėmis vadovavimo ir valdymo sistemomis, tolimojo nuotolio žvalgybos priemonėmis, įvairaus tipo amunicija, atnaujintais logistikos, evakuacijos bei remonto pajėgumais.

1. Lietuvos kariuomenės artilerijos pajėgumų situacijos analizė

2000 metais Krašto apsaugos ministerija įsteigė projekto, skirto Lietuvos kariuomenės artilerijos batalionui kurti, koordinacinę grupę. Projekto iniciatoriai buvo plk. ltn. Vygantas Bukauskas ir plk. ltn. Rimantas Šiurys. Galimybė kurti Artilerijos batalioną atsirado Danijos Karalystės kariuomenei pasiūlius perduoti Lietuvai savo perginkluojamo artilerijos bataliono ginkluotę, techniką, šaudmenis ir suteikti visokeriopą materialinę bei metodinę pagalbą.

Minėta koordinacinė grupė administravo bataliono kūrimo darbus, palaikė ryšius su partneriais Danijoje. Danijos Karalystės ambasada Lietuvoje pasamdė grupę vertėjų, kurie iš danų į lietuvių kalbą vertė artilerijos kovos statusus bei kitus norminius dokumen-

tus, kuriais vadovavosi mūsų artileristai Rukloje. Didžiojo Lietuvos etmono Jonušo Radvilos mokomojo pulko teritorijoje kūrėsi pirmieji Artilerijos bataliono padaliniai, pradėta būsimąjo bataliono personalo atranka ir mokymas. Artilerijos pajėgumo kūrimo idėja buvo aktuali ir perspektyvi.

Pirmaisiais Generolo Romualdo Giedraičio artilerijos bataliono (toliau – GRG) gyvavimo metais (pakilimo metais) įgyta pakankamai ekspertinės patirties, iš Danijos kariuomenės gauta daug labdaros. Danai perdavė ginkluotės dar dviem batalionams suformuoti, bet haubicos buvo „užkonservuotos“ Lietuvos kariuomenės arsenalo sandėliuose. Vėliau prasidėjo stagnacija ir netgi nuopuolis. Pradėjo strigti infrastruktūros projektai (prasidėjusi Afganistano Provincijos atkūrimo grupės misija (toliau – PAG) beveik užšaldė GRG artilerijos bataliono teritorijos plėtrą) – nepavyko įsteigti Artilerijos mokyklos (apie 2005–2006 m. buvo atmestas projektas steigti Artilerijos mokyklą, pradėti rotuoti karininkai, išleidžiami į atsargą ar perkelti į kitus dalinius puskarininkiai). Taigi palaipsniui pradėjo kristi ir artilerijos žinių lygis. Šio straipsnio autoriaus magistro darbo kokybinio tyrimo metu apklausti ekspertai taip pat sutinka, kad logistiniai tuometės Lietuvos kariuomenės pajėgumai buvo sumenkę – nebuvo skiriama naujo transporto, o gautas iš Danijos palaipsniui buvo nurašomas. Sustojo planuoti priešakinių stebėtojų ir topografų įrangos įsigijimai.

2014 m. susiklosčius itin sudėtingai saugumo situacijai ir padidėjus krašto apsaugos finansavimui, neatidėliojant buvo įvertinti artilerijos sistemų įsigijimo pasiūlymai, peržiūrėti planai ir dėtos visos pastangos, kad Lietuvos kariuomenės manevriniai vienetai efektyvią paramą artilerijos ugnimi turėtų kaip galima greičiau. Sprendimas Lietuvos kariuomenei nupirkti savaeigių haubicų PzH 2000 iš esmės sustiprino Lietuvos kariuomenę. Labai svarbu, kad 2017 m. pradėtas kurti antrasis Lietuvos kariuomenės artilerijos batalionas.

Galima būtų teigti, jog karas Ukrainoje pažadino mus iš letargo miego ir šiuo metu vėl darome artilerijos srities pažangą, tačiau vis dar turime gerokai pasenusius netiesioginės ugnies paramos pajėgumus (žr. 1 lentelę).

Sistemos pavadinimas	Kilmės šalis	Pagamavimo metai	Turimas kiekis	Kalibras	Šūvio nuotolis
Minosvaizdžiai					
LM-60	Lenkijos Respublika	1997	~ 30 vnt.	60 mm	3 km
M60	JAV	1992	~ 60 vnt.	60 mm	3 km
M 1982	Rumunija / Čekijos Respublika	1982	~ 18 vnt.	120 mm	7 km
M/41D	Švedijos Karalystė	1956	~ 22 vnt.	120 mm	7 km
2B11	Bulgarijos Respublika / Sovietų Sąjunga	1981	~ 20 vnt.	120 mm	7,2 km
PM-43	Sovietų Sąjunga	1943	~ 18 vnt.	120 mm	5,7 km
M1064- <i>Tampella</i>	JAV / Vokietijos Federacinė Respublika	1990	~ 42 vnt.	120 mm	7,2 km
Artilerija					
M-50 / M-101	JAV / Danijos Karalystė	1944	~ 72 vnt.	105 mm	11 km
PzH 2000	Vokietijos Federacinė Respublika	1999	~ 21 vnt.	155 mm	Iki 60 km
Taikinių aptikimo sistemos					
Sistema	Kilmės šalis	Pagamavimo metai	Turimas kiekis	Žvalgyimo nuotolis	Veikimo laikas
<i>ScanEagle</i>	JAV	2006	Neviešinama	100 km	20 val.
RQ-11 <i>Raven</i>	JAV	2004	Neviešinama	10 km	1 val.
RQ-14 <i>Dragon Eye</i>	JAV	2002	Neviešinama	5 km	1 val.

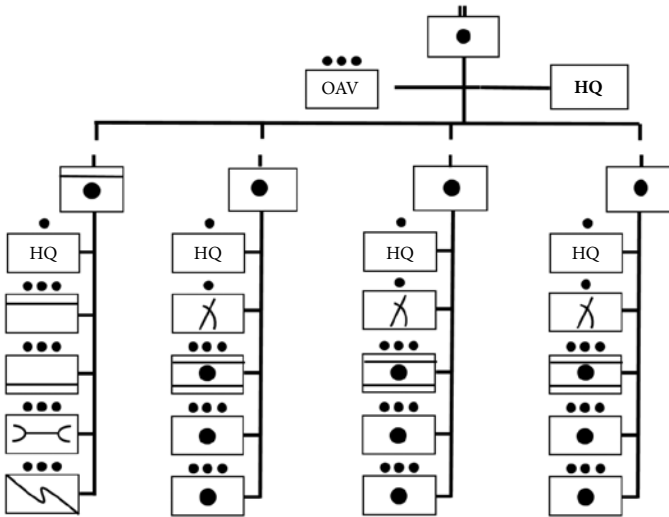
1 lentelė. Viešai prieinamuose šaltiniuose aprašyti Lietuvos kariuomenės turimi netiesioginės ugnies paramos pajėgumai (iki 2022 m.)¹

¹ „United Nations Register of Conventional Arms. Lithuania“; „UNROCA (United Nations Register of Conventional Arms)“.

Lietuvos karinėje doktrinoje² teigiama, kad kariuomenė veiksmingiausiu laiko manevrinį kariavimą ir juo remiasi numatydamą ir įgyvendindama operacinę veiklą – planuodama taktinį pajėgų, junginių, dalinių ir kitų karinių vienetų panaudojimą. „Brigada yra taktinio lygmens karinis vienetas, gebantis vykdyti sujungtų ginklų mūšį, kurio viena iš sudėtinių kovinių funkcijų – artimoji parama netiesiogine ugnimi. Tai atlieka brigados organinė artilerija, artilerijos batalionas. Paprastai pėstininkų brigados artilerijos batalionas yra pagrindinis brigados paramos ugnimi vienetas“³.

Standartinį artilerijos batalioną sudaro⁴ (1 pav.):

- bataliono vadas ir bataliono štabas;
- štabo baterija;
- tiesioginės paramos baterija (gali būti viena štabo-aprūpinimo baterija);
- trys ugnies baterijos.

1 pav. Standartinio artilerijos bataliono struktūra⁵

² „Lietuvos karinė doktrina“.

³ „NATO indirect fires systems tactical doctrine“.

⁴ Ribokas, „105 mm haubicų batalionas“.

⁵ Ribokas.

Bendrai vertinant Lietuvos kariuomenės artilerijos pajėgumus, akivaizdu, kad nors ir susiduriama su vystymo sunkumais, ateities perspektyvos yra teigiamos. Tačiau į pajėgumų vystymą būtina žvelgti kompleksiskai. Svarbus ne tik artilerijos sistemų įsigijimas, bet ir tolygus infrastruktūros bei kitų netiesioginės ugnies paramos komponentų vystymas.

Teoriškai dabartiniai Lietuvos kariuomenės artilerijos pajėgumai atitinka Sausumos pajėgų padalinių poreikius – turime dvi kovines brigadas ir du artilerijos batalionus, tačiau, norint gebėti praktiškai teikti paramą Sausumos pajėgų ar visos kariuomenės mastu, dar itin trūksta ugnies koordinavimo ir apsikeitimo informacija priemonių, toli šaudyti skirtos artilerijos bei žvalgybos pajėgumų, kad artileristai galėtų kauti taikinius gilumoje ir užtikrintų paramą netiesiogine ugnimi jungtinių operacijų lygmeniu.

Iš esmės nuo Lietuvos kariuomenės atkūrimo artilerijos pajėgumai buvo vystomi tik iš dalies. Buvo įsigyjama tik pėstininkų batalionams skirtų 120 mm (švediškų / bulgariškų) minosvaidžių, o 105 mm haubicos buvo gautos kaip parama iš Danijos Karalystės. Nuo 2001 metų Lietuvos ir Danijos bendradarbiavimo pradžios į artilerijos sistemas nebuvo investuojama. Tad galima daryti išvadą, jog Lietuvos kariuomenės artilerijos pajėgumų vystymas prasidėjo tik nuo haubicų PzH 2000 įsigijimo.

2. Lietuvos kariuomenės artilerijos pajėgumų trūkumai

Po atlikto kokybinio tyrimo galima būtų teigti, jog dabartinės netiesioginės ugnies paramos sistemos (išskyrus savaeigės haubicos PzH 2000) yra pasenusios – sunku gauti tiek joms skirtų atsarginių dalių, tiek amunicijos. Svarbu atnaujinti 120 mm minosvaidžius, o pėstininkų būriams skirti pakankamai 60 mm minosvaidžių (105 mm kalibro haubicos M-50 neatitinka šių dienų reikalavimų dėl nepakankamo šūvio nuotolio). Šiuo metu dauguma NATO valstybių kariuomenių naudoja skaitmenines ugnies uždavinių perdavimo sistemas, nepaisant to, kad ADLER III skaitmeninės sistemos integravimas Lietuvos kariuomenėje prasidėjo, tačiau vis dar ran-

kiniu būdu atliekame duomenų skaičiavimą bei ugnies uždavinių duomenis perduodame naudodami radijo ryšio priemones balsu.

Tyrimo metu buvo identifikuota, jog artilerijos pajėgumų Lietuvos kariuomenėje esama, tačiau daug ko trūksta. Jeigu žiūrėtume per NATO prizmę, tai:

1. Nors artilerijos vadovavimo ir valdymo skaitmeninė sistema ADLER III šiuo metu yra testuojama ir integruojama, tačiau mes vis dar netapome ASCA (angl. *Artillery Systems Cooperation Activities*) nariais ir negalime įvairiapusiškai sąveikauti su sąjungininkais.

2. Dabartinės artilerijos sistemos yra atnaujinamos, tačiau ne taip greitai, kaip norėtusi.

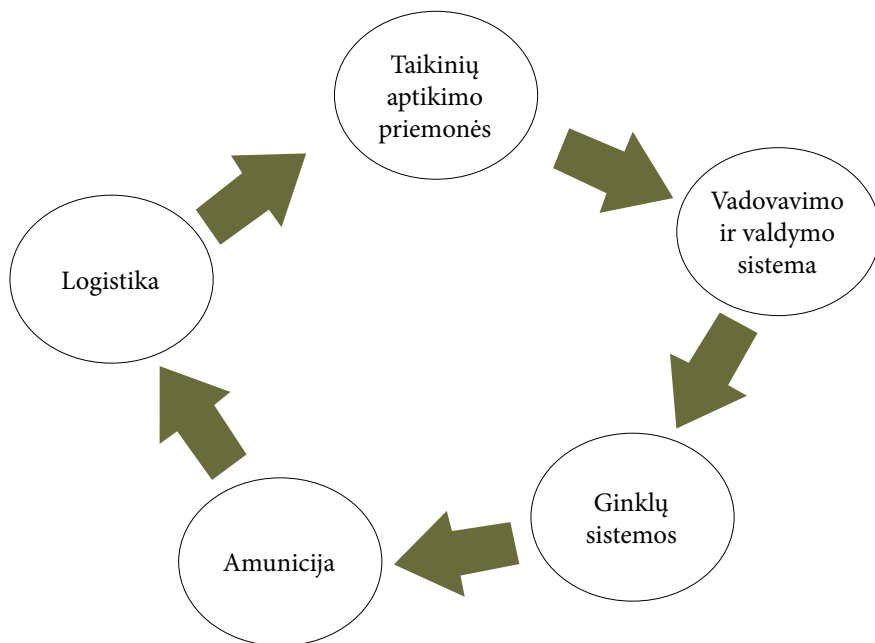
3. Amunicijos kiekiai ir jos įvairovė yra nepakankama, kad būtų galima vykdyti visavertį karinį rengimą. Visgi įsigijimai prasidėjo ir, tikėtina, jog, išlikus stabiliam krašto apsaugos sistemos finansavimui, amunicijai įsigyti bus skiriamas reikiamas lėšų kiekis.

4. Aprūpinimo sistema turi trūkumų, todėl reikia papildomų logistinių remonto, evakuacijos bei transportavimo pajėgumų įsigijimų.

Pabrėžtina, jog šiuo metu nėra vienos bendros netiesioginės ugnies paramos vadovavimo ir valdymo sistemos, sujungiančios visus pėstininkų batalionuose esančius 120 mm minosvaidžių būrius, artilerijos, žvalgų, priešakinių stebėtojų bei oro atakos valdymo vienetus, kurie galėtų koordinuoti netiesioginės ugnies paramą bei vykdyti ugnies uždavinius greičiausiu – decentralizuotuoju – būdu, siunčiant duomenis skaitmeniniais kanalais. Dabartinė Lietuvos kariuomenėje naudojama vadovavimo ir valdymo sistema „SITAWARE“ sudaro sąlygas planuoti bei sekti taktinius veiksmus realiu laiku, bet nesujungia visų šaudančių vienetų ir sensorių į bendrą sistemą, kuri leistų vienu metu paskirstyti ugnies uždavinius, perduoti šaudymo duomenis, apdoroti balistinius, meteorologinius ir kitus parametrus.

Atlikus teorinę bei ekspertinę tyrimo analizę, galima daryti išvadą, jog artilerija, kaip karybos rūšis, apima ne tik ginklų sistemų ir amunicijos panaudojimą, bet ir daug kitų karybos sričių, be ku-

rių neįsivaizduojamas šiuolaikinis mūšis. Analizuojant šiuolaikinių karinių konfliktų išmoktas pamokas, efektyvus artilerijos panaudojimas neįmanomas be (2 pav.): taikinių aptikimo priemonių, efektyvios vadovavimo ir valdymo sistemos, modernių ginklų sistemų, šiuolaikiškos amunicijos bei logistikos pajėgumų, todėl į artilerijos panaudojimą karinių operacijų metu reikia žvelgti sistemiškai.

2 pav. Netiesioginės ugnies paramos sistema

Kaip minėta, šiuo metu Lietuvos kariuomenėje turime du artilerijos batalionus. Pėstininkų brigados „Geležinis Vilkas“ artilerijos batalionas yra aprūpintas 155 mm kalibro savaeigėmis haubicomis, kurių šaudymo nuotolis pakankamai didelis, tačiau stinga bepilovių orlaivių ir taikinių aptikimo radarų, reikalingų priešiško pajėgų artilerijos vienetams, vadavietėms, logistikos punktams ir kitiems aukštos vertės taikiniais aptikti bei naikinti. Lietuvos didžiojo etmono Jono Karolio Chodkevičiaus pėstininkų brigados „Žemaitija“ artilerijos batalionas, aprūpintas 105 mm kalibro velkamosiomis haubicomis, yra skirtas tik artimai paramai ir nėra efektyvus šiuo-

laikiniame mūšyje, todėl turima antrojo Brigados generolo Motiejaus Pečiulionio artilerijos bataliono ginkluotė privalo būti pakeista į modernesnes 155 mm artilerijos sistemas.

Pėstininkų batalionai turi 120 mm minosvaidžių, ir tai yra sveikintina, tačiau ne visi jie savaeigiai bei aprūpinti visa reikiama amunicija. Aukštesnioji (divizijos lygmens) Lietuvos kariuomenės Sausumos pajėgų vadovietė šiuo metu neturi nieko, kuo galėtų paremti brigadas, todėl jos savo turimais pajėgumais, be aukštesniojo ešelono pagalbos, turėtų vykdyti mūšį gilumoje.

Šiuo metu, įstengdami pasiekti 40 km šaudymo nuotolį, iš esmės galime naudoti divizijos lygmens „giluminę ugnį“ (angl. *deep fires*), tačiau labiausiai trūksta sensorių (taikinių aptikimo radarų, bepiločių orlaivių, dronų). Reikėtų planuoti papildomai įsigyti išmaniosios amunicijos M982 *Excalibur* ar *Vulcano*, kad būtų pagerintas pataikymo tikslumas, o šūvio nuotolis padidintas iki 60–70 kilometrų.

Taigi, norint gebėti realiai teikti netiesioginę ugnies paramą Sausumos pajėgų ar visos kariuomenės mastu, mūsų karinėms pajėgoms dar trūksta ugnies koordinavimo ir apskaitimo informacija priemonių (visus su šaudymu susijusius vienetus jungiančios vadovavimo ir valdymo sistemos), toli šaudančios artilerijos bei žvalgybos pajėgumų, kad galėtume kauti taikinius gilumoje ir užtikrintume jungtinių operacijų lygmens netiesioginės ugnies paramą.

3. Lietuvos kariuomenės artilerijos pajėgumų vystymo galimybės

Lietuvoje iš pagrindų atkuriant kariuomenę nuo 1990 m. pirmausia buvo formuojami lengvųjų pėstininkų daliniai, kuriems išlaikyti ir jų mokymo bazei bei personalui parengti nereikėjo didelių kaštų. Vėliau buvo identifikuotas 120 mm minosvaidžių, kaip netiesioginės ugnies paramos pajėgumų, poreikis ir vystymas. Praėjus dešimtmečiui nuo Lietuvos kariuomenės atkūrimo atsirado prielaidų formotis ir artilerijos pajėgumams. Nepaisant to, suformavus artilerijos batalioną, apginkluotą lengvosiomis 105 mm

haubicomis, pernelyg ilgai buvo delsiama modernizuoti, pakeisti turimas haubicas į 155 mm artilerijos sistemas – turimų velkamųjų 105 mm haubicų pernelyg maža kaunamoji galia ir trumpas šūvio nuotolis neleidžia tinkamai ir efektyviai paremti pėstininkų brigados vykdomų operacijų. Sprendimas pakeisti artilerijos bataliono įrangą ir haubicas buvo priimtas tik po 2014 metų, prasidėjus Rusijos invazijai į Ukrainą.

Iki 155 mm PzH 2000 haubicų įsigijimo ir paruošimo naudoti Lietuvos kariuomenėje turėjo tik 105 mm haubicų, kuriomis galima naikinti taikinius maždaug 11 kilometrų atstumu, o turimų savaeigių haubicų PzH 2000 dėka mūsų artilerijos efektyvus šūvio nuotolis padidėjo iki 40 kilometrų (jei būtų naudojami išmanieji sviediniai (pvz., *Vulcano*, *Excalibur*), šūvio nuotolis padidėtų net iki 70 kilometrų).

Šiandien, karo Ukrainoje metu, Rusijos artilerijos vienetai prieš Ukrainos karius intensyviai naudoja atsakomosios artilerijos ugnies (angl. *counter-battery fire*) taktiką išnaudojant turimą didesnę šūvio nuotolį. Taigi įvertinus atstumą, kurio reikia atremti tokioms artilerijos atakoms arba atgrasyti nuo jų panaudojimo prieš mūsų karius, poreikis įsigyti haubicų, iš kurių galima šaudyti žymiai toliau nei 11 km atstumu, tikrai yra. Savaeigės artilerijos ar raketinės salvinės artilerijos sistemos, kurias naudojant garantuojama didelė ugnies galia, geras pravažumas ir užtikrinama ugnies parama beveik bet kurioje vietovėje gerokai sustiprintų Lietuvos gynybos pajėgumus ir palengvintų išsipareigojimą NATO šalims partnerėms įgyvendinimą.

Tyrimo rezultatai rodo, jog siekiant tinkamai vykdyti antrojo Brigados generolo Motiejaus Pečiulionio artilerijos bataliono perginklavimą naujomis artilerijos sistemomis ir tikintis modernizuoti turimas, būtina atsižvelgti į tam tikrus aspektus:

1. Logistiką: vienodą kalibrą, vienodus šaudmenis, siektina, ir vienodą ginklų sistemą (platformą), užtikrinančią paprastesnę jų priežiūrą, aptarnavimą ir aprūpinimą.

2. Ugnies galią ir jos teikimo galimybes: keitimąsi duomenimis (bendrojo mūšio lauko paveikslo turėjimą, koordinaciją), taikinių

kovimą pagal abipusės paramos principą.

3. Mobilumą ir personalo apsaugą: gebėjimą greitai judėti mūšio lauke, keisti pozicijas bei užtikrinti fizinę (pasyviają ir aktyviają) personalo apsaugą nuo priešo žvalgybos ir ugnies.

4. Suderinamumą: galimybę veikti kartu su pėstininkais, nevaržant jų veiksmų ir judėjimo laisvės bei užtikrinant nuolatinę netiesioginės ugnies paramą.

Vertinant savaeiges ir velkamąsias artilerijos sistemas, svarbu suprasti keletą aspektų: kaip mes, t. y. Lietuvos kariuomenė, kariausime, kaip prisitaikysime prie Lietuvos geografinių vietovės ypatumų (vakarinėje / šiaurinėje šalies dalyje dominuoja atviros, o rytinėje / pietinėje – miškingos vietovės), kokią taktiką naudosime, kokie bus mūsų logistiniai pajėgumai, skirti išlaikyti ir remontuoti sistemoms, bei kiek visa tai kainuos. Dabartiniu metu logiška būtų toliau kalbėti ir rimtai svarstyti apie savaeigių ratinių artilerijos sistemų įsigijimą dėl to, kad:

1) pėstininkų brigada „Žemaitija“ yra motorizuota, todėl ratinė bazė dera prie turimų pajėgumų;

2) tokių sistemų išlaikymas yra pigesnis;

3) gerai parengtas personalas turėtų gebėti pakeisti pozicijas per nustatytą laiką, kas neturėtų įtakos vykdyti atsakomąją ugnį iš priešų pusės;

4) paprasčiau parengti nuolatinės privalomosios pradinės karo tarnybos karius.

Kadangi antrasis Brigados generolo Motiejaus Pečiulionio artilerijos batalionas yra motorizuotosios pėstininkų brigados struktūros dalis ir jo pagrindinė funkcija yra remti brigados vykdomą mūšį, batalionas privalo būti perginkluotas 155 mm haubicomis. Įvertinę kitų NATO šalių kariuomenių motorizuotąsias brigadas, galime teigti, kad paprastai jas remia velkamosios arba savaeigės 155 mm haubicos, kuriomis gebama vykdyti netiesioginės ugnies paramą 20–30 km atstumu. Džiugu, jog sprendimai įsigyti 155 mm savaeigių haubicų CAESAR jau priimti, tad antrasis artilerijos batalionas artimiausiu metu bus perginkluotas naujomis ir moderniomis artilerijos sistemomis, kuriomis šaudydami 2022–2023 m.

(Ukrainos karo metu) artilerijos kariai pasižymėjo kaip puikūs specialistai, kadangi šios sistemos patikimos bei tikslios.

2019 m. antrojoje pusėje, bendradarbiaujant su Jungtinių Amerikos Valstijų Pensilvanijos nacionaline gvardija, Sausumos pajėgų štabo pagrindu Lietuvos kariuomenėje pradėta formuoti divizijos lygmens štabą. Yra žinoma, jog formuojant tokio lygmens vienetą, būtina prie jo sukurti ir kovinės paramos bei kovinio aprūpinimo dalinius, tokius kaip ryšių, inžinerijos, oro gynybos ir logistikos batalionus (šių vienetų Lietuvos kariuomenėje yra, tačiau jie nėra visiškai sukomplektuoti). Papildomai, reikėtų rimtai apvarstyti divizijos lygmens žvalgybos bei artilerijos pajėgumų vystymo galimybes.

Tyrimo metu nustatyta, jog divizijos lygmens artilerija mūsų lauke turi patenkinti divizijos poreikius, užtikrindama paramą ugnimi divizijos vienetais. Paprastai NATO šalyse divizijos lygmens artileriją sudaro salvinės ir vamzdinės artilerijos vienetai, kurie geba naikinti taikinius gilumoje. Šiuo metu pačios artilerijos platformos nevaizina esminio vaidmens – būtina turėti ir atitinkamos amunicijos, todėl reikalinga išsami įvairių Lietuvos kariuomenės galimybių bei jos turimų resursų analizė ir vertinimas.

Divizijos lygmeniu turėtų būti planuojama įsigyti ne tik raketinės salvinės artilerijos sistemų (angl. Multiple Launch Rocket System – MLRS), kurių šūvio nuotolis svyruotų nuo 60–70 km iki 300 km, bet ir ypač didelį dėmesį skirti taikinių aptikimo įrangai įsigyti, t. y. vystyti divizijos lygmens žvalgybos vienetus, treniruotis naudoti bepiločius orlaivius, taikinių aptikimo radarus.

Subjektyvia šio straipsnio autoriaus nuomone, Lietuvos kariuomenė turėtų suformuoti į divizijos struktūrą integruotą lauko artilerijos brigadą, kuri remtų divizijos „mūšį gilumoje“ (angl. *Deep battle*). Kalbant apie ginkluotę, galimi įvairūs pačios lauko artilerijos brigados struktūros variantai (pvz., įvairių NATO šalių kariuomenių divizijos lauko artilerijos brigados susideda iš dviejų 155 mm savaeigių arba velkamųjų haubicų batalionų ir vieno salvinių raketų bataliono arba, atvirkščiai – komplektuojami du salvinių raketų batalionai ir vienas 155 mm haubicų batalionas). Ateities galimybes

įsigyti konkrečių sistemų reikėtų vertinti atsižvelgiant į logistinį aprūpinimą. Ko gero, lengviau būtų prižiūrėti (organizuoti remontą, atsarginių dalių pirkimus, personalo mokymą ir pan.) PzH 2000 sistemas – jų jau turi Pėstininkų brigada „Geležinis Vilkas“.

Salvinių artilerijos sistemų pasirinkimas nėra labai platus. Dauguma NATO šalių naudoja M270 arba HIMARS, taip pat kai kuriose šalyse, ypač buvusiose Sovietų Sąjungos įtakos sferoje (Lenkijoje, Bulgarijoje ir kt.), vis dar naudojama rusiškos ginkluotės elementų. Visgi pagal mūsų kariuomenėje galiojančią tvarką, ketinant įsigyti naujų artilerijos sistemų, kruopščiai rengiami operacinių reikalavimų dokumentai, kuriuose pateikiama išsami rinkos analizė, ir studijuojami pasiūlymai, o sprendimai priimami atsižvelgiant į tai, kokios yra numatomos užduotys ir koks prognozuojamas galimas karinis konfliktas.

Vienas svarbiausių spęstinių aspektų – ryšio sistemų suderinamumas, kad galėtume ugnies uždavinius iš sąjungininkų gauti ir siųsti skaitmeniniu būdu. Reikėtų vystyti logistinę sistemą (pajėgumų išlaikymas, atnaujinimas ir pan.), taip pat didelį dėmesį skirti personalui parengti, siunčiant į kursus, rengiamus užsienio valstybėse-artilerijos srities lyderėse (pvz., Danijoje, Vokietijoje, Olandijoje, Jungtinėse Amerikos Valstijose).

Remiantis atlikto tyrimo duomenimis bei įvertinus tai, jog Lietuvos kariuomenės finansiniai bei žmogiškieji resursai yra riboti, taip pat siekiant įgalinti dabar turimus artilerijos vienetus išnaudoti visą kovinį potencialą, siūlytina artilerijos pajėgumų vystymą prioriteto tvarka suskirstyti taip:

1. Taikinių aptikimo priemonės (bepiločiai orlaiviai, taikinių aptikimo radarai).

2. Efektyvi skaitmeninė artilerijos valdymo sistema (pvz., ADLER III bei prisijungimas prie ASCA), kuri centralizuotai sujungtų tiek 120 mm minosvaidžių, tiek 105 mm ir 155 mm haubicų valdymą bei netiesioginės ugnies iškvietimą.

3. Artilerijos batalionų logistikos pajėgumų, amunicijos ir infrastruktūros vystymas.

4. Naujų artilerijos sistemų (155 mm savaeigių artilerijos siste-

mų bei raketinių salvinių artilerijos sistemų) įsigijimas.

Lietuvos kariuomenė šiuo metu turi optimalius artilerijos pajėgumus, tačiau senstelėjusi įranga reikalauja visavertės modernizacijos arba keitimo. Vystant šiuos pajėgumus, reikėtų Sausumos pajėgų brigadas ir Krašto apsaugos savanorių pajėgų vienetus aprūpinti 60 mm minosvaidžiais, įsigyti 81 mm minosvaidžių, skirtų kuopoms, nupirkti naujų 120 mm minosvaidžių sistemų brigadoms, pakeisti 105 mm pasenusias artilerijos sistemas naujomis 155 mm velkamosiomis arba ratinėmis ir / ar vikšrinėmis artilerijos sistemomis, taip pat, vystant divizijos lygmenį, įsigyti MLRS bei taikinių aptikimo sistemų. Visa tai turėtų sujungti skaitmeninė ugnies iškvietimo ir valdymo sistema (pvz., ADLER – skaitmeninė ugnies iškvietimo sistema, naudojama ant PzH 2000 platformos), kuri susietų nuo 120 iki 155 mm artilerijos sistemomis šaudančius vienetus, o visa Lietuvos kariuomenės sistema įsiliėtų į ASCA tarptautinį NATO netiesioginės ugnies paramos vienetų protokolą, kad ugnies paramą galima būtų vykdyti kartu su sąjungininkais. Taigi atsižvelgiant į Rusijos agresiją patiriančių Ukrainos ir Sakartvelo kariuomenių patirtį, efektyvus netiesioginės artilerijos ugnies paramos pajėgumų vystymas privalo išlikti vienu iš kariuomenės prioritetų.

Bibliografija

„Lietuvos karinė doktrina“. Vilnius: LK Mokymo ir doktrinų valdyba, 2016 m.

„NATO indirect fires systems tactical doctrine“. NATO standardization agency, 2010 m.

Ribokas, Raimundas. „105 mm haubicų batalionas“. Vilnius: KAM, 2010 m.

„United Nations Register of Conventional Arms. Lithuania“, 2017 m. http://www.un-register.org/NationalHoldings/CountryDetail.aspx?Register_Id=14417.

„UNROCA (United Nations Register of Conventional Arms)“, s.a. <https://www.unroca.org/lithuania/report/2017/>.